

MIESIĘCZNY (56) *ai*

miesięczny (51), **miesiączny** (2), **miesięcny** *a.* miesięczny (2), **miesiącny** *a.* miesiączny (1); miesięczny *BudBib*; -ączny *a.* -ączny *RejWiz*; miesięczny: miesięczny *Mącz* (3:1); miesięczny : -ęcny *a.* -ęcny *BielKron* (5:2).

e jasne.

sg m N miesięczny (5). ◇ *A* miesięczny (1). ◇ *L* miesięcznym (2). ◇ *f N* miesięczną (4). ◇ *A* miesięczną (9). ◇ *n N* miesięczne (1). ◇ *A* miesięczne (2); -é (1), -(e) (1). ◇ *V* miesięczne (1), ◇ *pl N subst* miesięczn(e) (9). ◇ *G* miesięcznych (8). ◇ *D* miesięcznym (1). ◇ *A subst* miesięczne (10); -é (2), -(e) (8). ◇ *I f* miesięcznymi (1). ◇ *L* miesięcznych (1). ◇ *V subst* miesięczne (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI–XVIII w.

1. *Dotyczący księżyc* (14) : Z wtydem połtepki/ cnot liczbá tyśięczna/ Znáczna pod łłońcem/ zna ią y Mieśięczna Trzodá ślicznych gwiazd *GrabowSet Mv*.

Wyrażenia: »gwiazdy miesięczne« (1): Niebiołá/gwiazdy miesięczne/ Y łłoneczne złoté kołá To włyftko chwal Páná zgólá. *ZawJeft* 17.

»koło, (o)krąg miesięczny(-e)« = *księżyc* (3:3): Ty co raz nowym światłem zdobisz wdźięczne Koło miesięczne. *KochPs* 11, 105, 134, 214; Prześley też nocy widziano ná Niebie przy okręgu Mieśięcznym/ Krolá y Mnichá łłownie łię bijących *StryjKron* 532; *KochPhaen* 1.

»pełnia miesięczna« = *święto u Żydów (prawdopodobnie autor pomylił nów księżyc* z *pełnią)* (1): Pełni mieśięcznych wálznych/ y Sobot wálznych y łwiąt inych nie przyjmuję. *BielKron* 94.

»święto miesięczne« = *pierwszy dzień każdego miesiąca obchodzony przez Izraelitów jako święto Nowiu (calendae, neomenia), tu: święto Trąbek – pierwszy dzień miesiąca siódmego* (1): *A mieśięcá łłodmego [...] pirwłzego dnia mieli [Żydzi] [...] łwięto Neomenią itez Tubarum. [...] Ná to łwięto trąbili po vlicy w rog Báráni álbo Wołowy [...]. Ná to też łwięto mieśięczne ofiárowáli (krom inych obchodow) ná obiáthę Cielcá/ Skopu/ Barankow rocznych łiedrń/ Kozłá s łwemi ofiárámi zá grzech.* *BielKron* 38v.

peryfr. »twarz miesięczna« = *księżyc* (1): Tyś ná znak czálów łpráwił Błędną twarz miesięczną *KochPs* 155.

[*Zestawienie*: »głisty miesięczne«: Głifty miesięczne/ zowá Łáćinnicy Lunátice Vermes. Włółzy záś Maldella luná. Niemcy zowá Hertzurm: Wzięły ty głifty to imię od mieśięcá. Abowiem z mieśięcem rołtą/ y záś máłcią [!] *SienHerb* 548b.]

a. *Wykonywany przez księżyc* (1) :

Wyrażenia »bieg miesięczny« (1): Tales Milezyus [...] Grekow náuczył napirwey wiedzyeć bieg łłoneczny y mieśięczny *BielKron* 121v.

Szereg: »słoneczny i miesięczny« (1): *BielKron* 121v *cf* *Wyrażenie*.

b. *Pochodzący od księżyc* (2) :

Wyrażenia: »miesiączna jasność« (1): *A pátrzay przyrodzoney tey iego ciemności/ Kiedy zginá łłoneczne mieśięczne iáłności* *RejWiz* 153v.

»promień miesięczny« (1): *łpufzczałem łie w dom po promieniu mieśięcznym krom obráżenia.* *HistRzym* 92.

Szereg: »słoneczny, miesięczny« (1): *RejWiz* 153v cf »miesięczna jasność«.

2. Dotyczący miesiąca (6) :

Wyrażenie: »dni miesięczne« (2): *BielKron* 94; Dni miesięczne y Epákty wiedzieć/ pożyteczna rzecz káždemu spráwnemu á bálnemu człówiekowi. *LatHar* [+ 12]v.

a. *Trwający miesiąc; menstruus Calep, Cn; menstrualis Cn* (1) : Menstruus, Quod est unius mensis — Miefieczni. *Calep* 653a.

b. *Powtarzający się co miesiąc; menstruus Mącz; menstrualis Calep* (3): Menstruus, Miefięczny co fie ná każdy miefięć przigadza. *Mącz* 216d; *Calep* 653b; Sákráment dwánaście znaczących pożytkow z siebie/ nie ináčzej iedno iáko ono drzewo Rayfkie dwánaście owocow miefięcznych wydaie [cf *Apoc* 22/2]. *LatHar* 187.

3. Dotyczący miesiączki (36) :

Wyrażenie: »miesięczna niewiasta, żona« = *menstrualis mulier Mącz; menstruata Vulg* [szyk 2:1] (2:1): niechayże tedy Zydzi dádzą pokoy miefięcznym żonom/ áby fie ták bárzo nie płódzili *BielKron* 463v, 463v; Ofiar ich dotykáią fię niewiáły miefięczne/ y położnice *BudBib Bar* 5[6]/28.

Zestawienia: »miesięczna niemoc, choroba, biegunka« = *menses, menstrua, muliebria (pl) Mącz, Cn; haemorrhoids, lunare virus, profluvium feminarum, menstruus sanguis Cn* [szyk 8:3] (7:3:1): Też ten plałtr przyłożony na macicę: załthanawia miefięczną niemocz paniam. *FalZioł* I 45c; Załtanowifz tym obyczaiem biegunkę miefięczną oney niewiáły. *FalZioł* V 28, I 75b, III 13a, IV 8b, 12a, V [30]; *BielKron* 37; Menstrualis mulier, Ná którą miefięczna chorobá przifzłá, *Mącz* 216d, 216d, 235d.

»miesięczne (u)pławy, rzeczy« [szyk 11:11] (20:2):ty namienione ziołka: tak vrinę iako y ty rzeczy miefięczne białych głow: mocnie poruľzaią ku wylzciu *FalZioł* V 27, V 28; Bukwice z iáłowcem wárzoną w Winie álbo w piwie ma pić/ ktorey pławy miefięczne isć niechcą. *SienLek* 109v, 97, 108, 108v [3 r.], 109 [2 r.], 109 źp (20).

Synonimy: 1., 2. *księżycowy*; 3. »miesięczna niemoc«, »miesięczne upławy«: *miesiące, miesięcznica*, »niemoc na księżyce«, »niewieści fluks«, »przyrodzona choroba«, »przyrodzona niemoc«, »swa choroba«, »swa niemoc«.

Cf CZTERMIESIĘCZNY, DWOMIESIĘCZNY, MIEDZYMIESIĘCZNY, MIESIĄCOW, MIESIĄCZANY, PIĘĆMIESIĘCZNY, SZEŚĆMIESIĘCZNY, TRZYMIESIĘCZNY